

۲۱۸۱۷۷۰

قواعد فقه (۱)

(ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی)

www.ketab.ir

دکتر اکرم عبدالله پور

سرشناسه	: عبدالله پور، اکرم، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدید آور	: قواعد فقه (۱) (ارشد فقه و مبانی حقوق اسلامی) / اکرم عبدالله پور؛ ویراستار علمی رامین پورسعید؛ تهیه و تولید مرکز انتشارات دانشگاه پیام نور.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: دوازده، ۱۹۲ ص.
فروست	: دانشگاه پیام نور، ۲۷۸۹. گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی، ۱/۱.
شابک	: 978 - 964 - 14 - 0839 - 0
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۹۱] - ۱۹۷. همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: فقه - قواعد - آموزش برنامه‌ای
موضوع	: Islamic law -- *Formulae -- Programmed instruction
موضوع	: اصول فقه شیعه - آموزش برنامه‌ای
موضوع	: Islamic law, Shi'ites -- Interpretation and construction -- Programmed instruction
موضوع	: فقه - قواعد - آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	: Islamic law -- *Formulae -- Examinations, questions, etc (Higher)
شناسه افزوده	: پورسعید، رامین، ۱۳۵۲ - ویراستار
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور
شناسه افزوده	: Payam Noor University
شناسه افزوده	: دانشگاه پیام نور، مرکز چاپ و انتشارات
رده بندی کنگره	: BP۱۶۹/۵
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۲۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۵۲۸۰۵۴

قواعد فقه (۱)

مؤلف: دکتر اکرم عبدالله پور

ویراستار علمی: دکتر رامین پورسعید

تهیه و تولید: مرکز انتشارات دانشگاه پیام نور

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۱۴ - ۰۸۳۹ - ۰

ISBN: 978 - 964 - 14 - 0839 - 0

فروش این کتاب فقط از طریق نمایندگی‌های دانشگاه پیام نور مجاز می باشد و فروش آن در سایر مراکز فروش کتاب موجب تعقیب قانونی فروشنده خواهد گردید

(کتاب حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ و متعلق به دانشگاه پیام نور است. تولید، کپی یا خلاصه برداری، نشر و ترجمه، چاپ، افست، توزیع گسترده، تهیه CD و ... این اثر یا بخشی از آن اعم از متن، طرح، پشت و روی جلد و ... بدون اخذ مجوز کتبی از معاونت فناوری و پژوهش دانشگاه خلاف مقررات و تعرض به حقوق مادی و معنوی دانشگاه است. متخلفین وفق قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان دارای مسئولیت حقوقی و کیفری بوده و تحت پیگرد قرار می گیرند.)

آدرس فروشگاه مرکزی چاپ و انتشارات دانشگاه پیام نور: تهران، خیابان شهید رجایی،
نرسیده به تقاطع آزادگان، جنب ورزشگاه یادآوران. تلفن: ۵۵۵۰۲۱۰۴ - ۵۵۰۰۹۸۳۸

سایت فروش اینترنتی: <http://digibook.pnu.ac.ir>

چاپ: اول
شمارگان: ۲۰۰
قیمت: (ریال) ۳۴۰,۰۰۰

فهرست مطالب

پیشگفتار	یازده
فصل اول: کلیات	۱
هدف کلی	۱
هدف‌های یادگیری	۱
مقدمه	۱
۱-۱ اهمیت قواعد فقه	۱
۲-۱ تعریف و بیان قاعده فقهی	۳
۳-۱ فرق قاعده فقهی با قاعده اصولی	۴
۴-۱ فرق قاعده فقهی با مسئله فقهی	۷
۵-۱ فرق قاعده فقهی با نظریه فقهی	۷
۶-۱ فرق قاعده فقهی با ضابطه فقهی	۸
۷-۱ تاریخچه قواعد فقه	۹
۸-۱ منابع قواعد فقه	۱۲
خلاصه فصل اول	۱۴
خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل اول	۱۵
فصل دوم: قاعده لاضرر	۱۷
هدف کلی	۱۷
هدف‌های یادگیری	۱۷
مقدمه	۱۷
۱-۲ مدارک و مستندات قاعده لاضرر	۱۸
۱-۲-۱ آیات	۱۸
۱-۲-۲ روایات	۱۹
۲-۲ مفاد مغذات قاعده	۲۳

۲۳	۱-۲-۲ معنای لغوی ضرر و ضرار
۲۴	۲-۲-۲ ضرر و ضرار در اصطلاح فقها
۲۶	۳-۲-۲ رابطه نفع و ضرر
۲۷	۳-۲ دلالت قاعده
۳۱	۴-۲ معیار ضرر
۳۲	۵-۲ نسبت قاعده با عدمیات
۳۴	۶-۲ تعارض قاعده لاضرر با ادله احکام
۳۷	۷-۲ تعارض لاضرر با قاعده تسلیط
۳۸	۸-۲ مصادیق قاعده لاضرر
۳۹	۹-۲ لاضرر در قانون مدنی
۴۰	خلاصه فصل دوم
۴۲	خودآزمایی چهارگزینه‌ای فصل دوم
۴۳	فصل سوم: قاعده ید
۴۳	هدف کلی
۴۳	هدف‌های یادگیری
۴۳	مقدمه
۴۴	۱-۳ ماهیت قاعده ید
۴۵	۲-۳ مدارک و مستندات قاعده ید
۴۵	۱-۲-۳ اخبار و روایات
۵۰	۲-۲-۳ اجماع فقها
۵۱	۳-۲-۳ بنای عقلا
۵۱	۴-۲-۳ سیره مشرعه
۵۲	۵-۲-۳ ضرورت دفع عسر و حرج
۵۲	۳-۳ جایگاه ید در بین اصول و امارت
۵۳	۴-۳ مفاد قاعده
۵۳	۱-۴-۳ معنای ید
۵۴	۲-۴-۳ شرایط حجیت ید
۵۶	۵-۳ گستره دلالت و موارد کاربرد قاعده ید
۵۶	۱-۵-۳ اعیان
۵۷	۲-۵-۳ منافع
۵۹	۳-۵-۳ حقوق
۶۰	۴-۵-۳ انساب
۶۰	۵-۵-۳ اشهاد
۶۱	۶-۵-۳ طهارت و نجاست
۶۳	۷-۵-۳ نسبت به خود ذوالید
۶۳	۸-۵-۳ ید در خصوص تذکیه و عدم آن

[illegible]

تقدیم

ثواب معنوی این اثر علمی تقدیم به روح عبادت، مظهر فقاہت،
و عالم آل محمد (ص) حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام)

پیشگفتار

قواعد فقهی در روشنگری احکام فقهی مکمل سزا و با اهمیتی دارند و دراصل خود، از احکام کلی فقه به شمار می آیند. شناخت قواعد فقه بعد از درس فقه و اصول از مهم ترین مباحث تخصصی رشته فقه و مبانی حقوق محسوب می شود و کتاب های درسی متعددی در این زمینه به چاپ رسیده است.

باتوجه به نوع آموزش دانشگاه پیام نور که به صورت نیمه حضوری یا مجازی است؛ باهدف غنی سازی منابع آموزشی و تدوین خودخوان منابع، درس قواعد فقه در اولویت تدوین قرار گرفت.

کتاب قواعد فقه (۱) باهدف آشنایی دانشجویان با کلیات احکام فقه و بررسی و بحث درباره تعدادی از مباحث قواعد فقهی در مقطع کارشناسی ارشد، برای دو واحد درسی تدوین شده و باتوجه به سر فصل وزارت علوم و نیز محدودیت حجم کتاب، به بررسی شش قاعده فقهی مهم تر به همراه کلیات پرداخته شده و با سعی بر محوریت منابع اعلام شده و باعنایت به نظرات مشهور فقهای عظام، در راستای ادامه مباحث قواعد فقه مقطع کارشناسی، مطالبی قابل استفاده و فهم دانشجویان محترم ارائه شده است.

منابع اصلی معرفی شده وزارت علوم برای این درس، کتاب «العناوین الفقهیه» نوشته حسینی مراغی و کتاب «عوائد الایام» مرحوم نراقی و کتاب «القواعد الفقهیه» مرحوم

بجنوردی است که به عنوان منابع پایه در این کتاب مورد توجه قرار گرفته و در عین حال از منابع دیگر و برخی کتب مهم قواعد فقهی نیز استفاده شده است.

قواعد فقهی بحث شده در این کتاب براساس قواعد معرفی شده از سوی کمیته تخصصی الهیات و معارف اسلامی شورای عالی برنامه ریزی وزارت علوم برای این درس عبارت اند از: قاعده لاضرر، قاعده ید، قاعده نفی عسر و حرج، قاعده فراغ و تجاوز، قاعده قرعه، قاعده ما یضمن بصحیحه یضمن بفاسده.

در هر قاعده بعد از معرفی اجمالی آن، مدارک و مستندات قاعده و مفاد و مسائل آن و همچنین موارد کاربرد قاعده مورد بحث و ارزیابی واقع شده و به دلیل اهمیت مطالب مربوط به کلیات، این مطالب به عنوان فصل اول لحاظ شده است. با توجه به محدودیت حجم کتاب و کثرت مسائل پیرامون هر قاعده، مباحثی مطرح شده که از اهمیت بیشتری برخوردار بوده و در عین حال تکمیل مباحث مطرح در درس قواعد فقه مقطع کارشناسی است.

امید است دانشجویان از مطالعه این کتاب بهره کافی برده و صاحب نظران با ارائه نظرات و ارشادات، در جهت رفع نقایص این کتاب در چاپ های بعدی اینجانب را یاری کنند. در پایان خدای متعال را سپاسگزارم که هر توفیقی به مدد اوست و از همکاری خانم دکتر زهرا امیری و نیز از زحمات همسرم آقای دکتر عباسی که مشوق اصلی اینجانب در امر آموزش و پژوهش است تشکر می کنم.

۲۲ خرداد ۱۳۹۷ ش